

affiliatie, die tusschen hun eigen denkbeelden en de uitspattingen van den tijdgeest bestond, en in arge-loozen eenvoud hoopten ze werkelijk in hun nieuwere denkbeelden een dam tegen den stroom des tijds te zullen opwerpen. Over staatsinrichting, maatschappelijk leven en menschenheil dachten ze niet anders dan de Fransche Encyclopedisten, en warm konden ze worden tegen hem, die niet met hen de opgaande zon der nieuwere verlichting aanbad. Maar wat hen tegen de borst stuitte, het waren de excessen, de bacchanaliën der geesten, waartoe sommigen zich door dien nieuwen glans lieten verleiden. Niet uitroeien dus, besnoeien slechts wilden ze den nieuwen boom des levens, om straks aan zijn besnoeide takken de vruchten van vroomheid en ingetogenheid op te hangen, die aan den ouden, afgekeurden levensboom waren geplukt. Zoo zochten ze het goede uit den ouden tijd met hun nieuwere begrippen te vereenigen, om uit die wonderlijke bloedsmenging een nieuwe levenskracht voor Hollands volk te gewinnen. Zoo kozen ze tegen Voltaire en vóór de Schrift partij, om godsvrucht en zedelijken ernst te handhaven, maar dan weer tegen de Schrift en vóór Rousseau, om de bedorvenheid onzer natuur te loochenen en zich te verlustigen in een karakterlooze algemeenschap, in een dengd die naast geloof stond, in een vrijheid zonder vrijmakenden Geest. Het waren mannen, die ge om hun trouwhartigheid bemind, om hun ernst geacht, om hun eenvoud gezocht zouden hebben. Te midden van die banketteerende patriciërs en brassende burgers zouden ze uwe mannen zijn geweest, zouden ze u aangetrokken en geboeid hebben. Wat u alleen niet in hen zou bevallen zijn, het is hun onbegrijpelijke oppervlakkigheid en wijdmouwige bekrompenheid: het is dat ze leden aan de dorre beginselloosheid en onmanlijke zoetsappigheid van hun tijd, en maar al te zeer die mufte huisbakkenheid hadden ingeademd, die destijds ons volkskarakter zoo onfrisch maakte. Wat ge op hen tegen zouden gehad hebben, het is maar dat